

SĄD NAJWYŻSZY

Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, dnia 09 czerwca 2020 r.

PPI-0131-2021/20

Pan

Dr hab. Adam BODNAR

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na Pana pismo z dnia 4 czerwca 2020 r., VII.510.80.2020.PF, uprzejmie informuję, iż nie podzielam Pańskich zastrzeżeń co do działalności orzeczniczej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Przede wszystkim chciałabym zwrócić uwagę na ograniczenia przedmiotowe zastosowanego przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej środka tymczasowego, wynikające z samej treści postanowienia z dnia 8 kwietnia 2020 r. Odnosi się ono bowiem do złożonego w dniu 23 stycznia 2020 r. przez Komisję Europejską wniosku o zastosowanie, na podstawie art. 279 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE) oraz art. 160 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 25 września 2012 r., środków tymczasowych sprowadzających się m.in. do:

„nakazania Rzeczypospolitej Polskiej, by do czasu wydania przez Trybunał wyroku rozstrzygającego sprawę co do istoty:

- zawiesiła stosowanie przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5), ze zmianami (zwanej dalej „ustawą o Sądzie Najwyższym”), stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (Polska) (zwanej dalej „Izbą Dyscyplinarną”) zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów;
- powstrzymała się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, zwanym dalej „wyrokiem A.K.”, EU:C:2019:982); oraz
- powiadomiła Komisję, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia Trybunału zarządzającego wnioskowane środki tymczasowe, o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia”.

Wniosek Komisji Europejskiej z dnia 23 stycznia 2020 r. został złożony w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wniesionej na podstawie art. 258 TFUE przez Komisję Europejską w dniu 25 października 2019 r., która zmierza do ustalenia, że:

„Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej:
na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE:

- poprzez dopuszczenie, aby treść orzeczeń sądowych mogła być kwalifikowana jako przewinienie dyscyplinarne, wobec sędziów sądów powszechnych [art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (...) oraz art. 97 § 1 i 3 ustawy o Sądzie Najwyższym];
- poprzez niezapewnienie niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej, do której właściwości należy kontrola decyzji wydanych w postępowaniach dyscyplinarnych wobec sędziów [art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym w związku z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2011 r. Nr 126, poz. 714), zmienionej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) (...)];
- poprzez przyznanie Prezesowi Izby Dyscyplinarnej prawa do dyskrecjonalnego wyznaczania właściwego sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji w sprawach sędziów sądów powszechnych (art. 110 § 3 i art. 114 § 7 p.u.s.p.), a tym samym brak zapewnienia, aby sprawę dyscyplinarną rozstrzygał sąd „ustanowiony na mocy ustawy”; oraz
- poprzez przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji do powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości (art. 112b p.u.s.p.), a tym samym brak zapewnienia, aby sprawy dyscyplinarne wobec sędziów sądów powszechnych były rozpoznawane w rozsądnym terminie, a także przewidując, że czynności związane z wyznaczeniem obrońcy oraz podjęciem przez niego obrony nie wstrzymują biegu postępowania dyscyplinarnego (art. 113a p.u.s.p.) oraz że sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy (art. 115a § 3 p.u.s.p.), a tym samym brak zapewnienia prawa do obrony obwinionych sędziów sądów powszechnych;
- na mocy art. 267 akapity drugi i trzeci TFUE poprzez dopuszczenie, aby prawo sądów do kierowania do Trybunału wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym było ograniczone przez możliwość wszczęcia postępowania dyscyplinarnego”.

Porównanie przedmiotu skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz wniosku o zastosowanie środków tymczasowych jednoznacznie dowodzi, że wniosek ten miał za przedmiot wyłącznie właściwość Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych sędziów w pierwszej i drugiej instancji wynikającą z art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

Potwierdza to także treść orzeczenia TSUE. Uwzględniając wniosek o zastosowanie środków tymczasowych, Trybunał postanowił bowiem m.in., że: „1) Rzeczpospolita Polska zostaje zobowiązana, natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-791/19, do:

- zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5), ze zmianami, stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów;
- powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982); oraz
- powiadomienia Komisji Europejskiej, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia Trybunału zarządzającego wnioskowane środki tymczasowe, o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia."

Z uwagi na powyższe nie zasługuje na uwzględnienie prezentowany przez Pana pogląd, zgodnie z którym postanowienie TSUE z 8 kwietnia 2020 r. prowadzi do konieczności wstrzymania czynności Izby Dyscyplinarnej nie tylko w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, lecz również w odniesieniu do innych spraw przekazanych do właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, w tym w szczególności do spraw o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury.

Jak wskazano powyżej, pogląd wyrażony przez Pana Rzecznika całkowicie abstrahuje od treści sentencji postanowienia z dnia 8 kwietnia 2020 r., wniosku Komisji Europejskiej z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz w szczególności treści skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wniesionej na podstawie art. 258 TFUE przez Komisję Europejską w dniu 25 października 2019 r. Zarówno orzeczenie, jak i skarga jednoznacznie odnoszą się bowiem wyłącznie do postępowań dyscyplinarnych (wyszczególnionych w art. 27 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym). Tym samym w sposób nieuprawniony i pozbawiony podstaw próbuje Pan w swoim stanowisku rozszerzyć zakres przedmiotowy powoływanego wyżej postanowienia, wniosku oraz skargi na inne niż dyscyplinarne rodzaje spraw należących do właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Jak sam Pan wskazuje w swoim piśmie (s. 4) podstawową funkcją udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości środków tymczasowych było zabezpieczenie sędziów krajowych przed ingerencją wynikającą z działania Izby Dyscyplinarnej w sferę ich niezawisłości oraz przed wykorzystywaniem systemu **„odpowiedzialności dyscyplinarnej”** do politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych. Kompetencje Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w zakresie spraw o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury (art. 27 § 1 pkt 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym) nie pozostają jednak z tak rozumianym celem postanowienia TSUE z 8 kwietnia 2020 r. w stosunku krzyżowania się.

Dążenie do rozszerzenia skutków postanowienia zabezpieczającego na inne niż dyscyplinarne postępowania należące do właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, w tym zwłaszcza postępowanie o uchylenie immunitetu sędziowskiego, jest nie tylko

nieuprawnione w świetle treści postanowienia TSUE z 8 kwietnia 2020 r., ale także nieuzasadnione z uwagi na odmienny charakter postępowań „immunitetowych”. Trzeba bowiem pamiętać, że postępowanie w sprawie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów nie jest postępowaniem rozstrzygającym o odpowiedzialności karnej. Przedmiotem postępowania o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest jedynie ustalenie czy wersja wydarzeń przedstawiona przez oskarżyciela we wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest wystarczająco uprawdopodobniona (por. I. Hayduk-Hawrylak, B. KołECKI, A. WleKlińska, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*. Warszawa 2018, komentarz do art. 80, nb. 3). Wina sędziego może być bowiem ustalona jedynie przez sąd powszechny w postępowaniu karnym prowadzonym według reguł określonych w Kodeksie postępowania karnego (por. uchwałę SN – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 18 lipca 2016 r., SNO 29/16, oraz uchwałę SN – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 16 maja 2016 r., SNO 17/16). Zatem natura postępowania w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury jest fundamentalnie odmienna, niż w sprawach dyscyplinarnych. W sprawach „immunitetowych” sąd dyscyplinarny nie orzeka o winie i karze, a jego postanowienie uchylające formalny immunitet sędziego nie ma żadnego merytorycznego wpływu na orzeczenie sądu karnego.

W powyższym świetle, już tylko na marginesie należy wskazać, że krytycznie oceniane przez Pana Rzecznika postanowienie Sądu Najwyższego - Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 9 kwietnia 2020 r., I DO 16/20, odnosi się do stanu faktycznego, w którym Prokurator Rejonowy wniósł do Sądu Najwyższego - Izby Dyscyplinarnej wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego, któremu w prowadzonym śledztwie prokurator zamierza przedstawić zarzut popełnienia czynu z art. 178a § 1 k.k. Nie jest to zatem postępowanie dyscyplinarne, do którego odnosi się postanowienie TSUE z 8 kwietnia 2020 r., lecz postępowanie o uchylenie immunitetu sędziowskiego przez wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, które reguluje art. 27 § 1 pkt 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

Z poważaniem

Dr hab. Małgorzata Manowska